
CONSIDERATII DIACRONICE PRIVIND DENUMIREA LOCALITATILOR
DOBROGENE

Liliana Ionescu
Universitatea Ovidius Constanța

Diacronic considerations regarding Dobrudgea place-names (Abstract)

În the 14th – 19th centuries, the Romanian society in Dobrudgea developed within the economic, social and political framework of the period. The names of the administrative units, kaza, preserved the place-names of the towns situated strategically from the geographical and economic point of view, such as: HÎRȘOVA, MĂCIN, ISACCEA, MAHMUDIA, TULCEA or CONSTANȚA.

The present paper tries to demonstrate the fact that place-names relay geographical, political or administrative realities, and the fact that the Latin character of our nation and of the language has been always preserved, irrespective of the political and administrative conditions existing in any period of time.

În secolele XIV-XIX, perioada cea mai bine reprezentată pentru Dobrogea, din punctul de vedere al izvoarelor documentare, viața societății românești din spațiul dunăreano-pontic s-a desfășurat în cadrul economic, social și politic oferit de modul de producție feudal românesc și otoman.

Odată cucerit de otomani în urma campaniilor din 1419-1420 și 1484¹ ținutul isto-pontic a intrat în hotarele de stat și administrative ale imperiului. În izvoare, acest ținut apare cu denumirea *DOGROGEA UGI*, *DOBROGEA VILAIET*, *DOBROGEA EL-I*, sau *DOBROGEA IL-I*, toate aceste variante însemnând, *Dobrogea de margine*².

În timp ce în cea mai mare parte a Dobrogei se instaurează dominația otomană, ținutul gurilor Dunării rămân, în tot cursul secolului al XV-lea, până în 1484, sub administrație românească, având centrul de reședință, la Chilia.

După această dată, Imperiul otoman a inclus în hotarele politico-administrative și acest ținut, reușind să-și întindă stăpânirea până la nord de fluviul Dunărea, prin anexarea ținuturilor aferente Chilie și Cetății Albe. Astfel, la sfârșitul secolului al

¹ Ghiață, A., *Condițiile instaurării dominației otomane în Dobrogea*, în *Studii istorice sud-est europene*, culegere îngrijită de E. Stănescu, I, București, 1974, p.43-126.

² Ghiață, A., *Toponimie și geografie istorică în Dobrogea medievală și modernă*, în *Memoriile secției de științe istorice*, seria IV, tom V, Editura Academiei Române, București, 1980, p. 29-61.

XV-lea, Dobrogea figura în sangeacul Silistra și în teritoriu se aflau delimitate unități administrative numite *kaza*-le³.

Defterele turcești DI_{1,2} și DG menționează următoarele *kaza*-le: *CHILIA*, *ISACCEA*, *HÎRȘOVA*, *BABADAG*, *TEKFÛRFGÖLÛ* și *SILISTRA* ce cuprindea, în acea perioadă, un număr de sate din sud-vestul actualului județ Constanța și alte sate din teritoriul Bulgariei de azi.

Tulburările provocate, la frontiera Imperiului otoman în a doua jumătate a secolului al XVI-lea și la începutul secolului al XVII-lea, de atacurile și jafurile cazacilor la gurile Dunării și de-a lungul litoralului Mării Negre, au determinat Poarta să ia măsuri de ordin administrativ și militar în regiune.

Astfel, la începutul secolului al XVII-lea, Silistra cuprindea în ținutul dobrogean mai multe *kaza*-le și anume: *TULCEA*, *ISACCEA*, *MĂCIN*, *HÎRȘOVA*, *BABADAG*, și *MANGALIA*⁴.

Și în secolul al XIX-lea, ținutul dobrogean rămâne în hotarele politico-administrative ale Imperiului otoman. În 1850, Ion Ionescu de la Brad menționa că Dobrogea făcea parte din sangeacul sau pašalâcul de Silistra, având ca subdiviziuni, *kaza*-lele *TULCEA*, *ISACCEA*, *MĂCIN*, *HÎRȘOVA*, *BABADAG* și *SILISTRA*, iar din sangeacul sau pašalâcul de Varna, făceau parte *kaza*-lele *CONSTANȚA* și *MANGALIA*. Câteva din satele actualului județ Constanța, țineau de *kaza*-ua Pazargik, actualul Bazargic din Bulgaria.

Din succinta prezentare de mai sus, observăm că numele unităților administrative, *kaza*-le, din Dobrogea, coincidea cu toponimele așezărilor ce reprezentau centrele de reședință administrativă, care erau situate într-o poziție geografică avantajoasă, economică și strategică, fie spre mare, fie spre Dunăre: la capătul drumurilor parcurse de negustori și trupe militare (*HÎRȘOVA*, *MĂCIN*, *ISACCEA*, *CHILIA*), la trecerea fluviului în celelalte teritorii românești (*MAHMUDIA*, *TULCEA*, la Dunăre, *SULINA*, *CONSTANȚA* la Marea Neagră); la întretărirea principalelor căi ce traversau ținutul: *KARASU* (azi orașul *MEDGIDIA*); în punctele unde poziția geografică era favorabilă apărării (malul înalt la *HÎRȘOVA* și *MĂCIN* sau dealurile pe care se aflau cetățile ce protejau *BABADAGUL* și *TULCEA*).

Analiza izvoarelor documentare și a anchetelor făcute pe teren conduc la ideea că, toponimele transmit realități legate de geografia fizică, a așezărilor și a populației, geografia economică și a muncii, sau politico-administrativă. De asemenea, chiar și după schimbarea regimului politic în Dobrogea în secolul al XV-lea, latinitatea poporului și limbii, obiceiurile, portul, tradiția rămân valabile pentru întreaga societate românească, fie ea sub administrație românească sau străină.

³ Ghiață, A., *Aspecte ale organizării politice în Dobrogea medievală (secolele XIII-XV)*, în *RI*, tom. 34, nr. 10, 1981, p. 1863-1897.

⁴ *Ibidem*, p.1863-1897.

Prezentăm în continuare cele mai semnificative nume de localități dobrogene din punctul de vedere al modificării diacronice a numelui:

ABRUD este actualul nume al satului care, la 1850, se numea *MULCIOVA*. În HD, MDG și în monografia lui M.D.Ionescu, satul este menționat cu denumirea *MULCIOVA*, cu varianta *MULCEOVA*. În D și FT, figurează numele turcesc, *MULÇ-OVA*, în Ps, *MALCZEVA*, în IB, *MOULTCHAVI*, iar în KT, denumirea turcească, scrisă în rusă, *МАЛЧЕВА*.

ADAMCLISI, *biserica lui Adam (a omului)*, este o denumire dată de turci, justificată de asemănarea actualului nucleu al monumentului cu o cupolă de locaș creștin. Așa s-a numit celebrul monument triumfal *TROPAEUM TRAIANI*, ridicat de romani pentru comemorarea victoriilor obținute de împăratul Traian contra dacilor în 101-102. Turcii au botezat acest monument *ADAMCLISİ*⁵.

Numele comunei apare astfel în documentele vremii: *ADAM-KILISE* în DG, DI₂ și FT, *ADAMKEULISÉ* în IB și cu forma slavă *АДАМЪ-КЛІОСЪ* în KT. În HD, MDG și în monografia lui M.D.Ionescu apare cu forma actuală *ADAMCLISI*.

Comuna **ALIMAN**, este situată în județul Constanța, la 46 km nord-est de orașul Ostrov, județul Constanța. Tradiția populară consideră că satul exista înainte de anul 1800, și era format din câteva familii românești venite din Cocargea de Ialomița. Se spune că unul dintre întemeietorii comunei este Ion Alimanu, de unde și denumirea ei⁶. În HD, MDG, IB, FT și în monografia lui M.D.Ionescu, comuna figurează cu denumirea actuală.

Numele comunei **ANADOLCHIOI**, astăzi cartier al orașului Constanța, este turcesc și înseamnă *satul anatolienilor*, deoarece a fost fondat pe la începutul secolului al XIX-lea de turcii veniți din Anatolia. Numele acestei comune apare astfel în documentele vremii: *ANADOLU(LU)* în DI₁, DI₂, DG și D, *ANADOLNA* în Ps, *ANADOLKEUY* în K, *ANADOLIKEUI*, în IB, *ANADOL(U)-KÖY*, în FT.

Satul **ALMALĂU**, *satul cu meri*, aparține de comuna Ostrov, jud. Constanța. Este situat între dealuri care, odinioară, erau acoperite cu vii și care dădeau un vin negru foarte bun⁷. Și-a păstrat denumirea de astăzi și în documentele vremii, unde apare cu forma turcească, sau cea românizată. Astfel în HD, MDG și în monografia lui M.D.Ionescu, figurează denumirea *ALMALÛ*; în DG, D, IB și FT, apare denumirea turcească, *ELMALÛ, meri*, în Ps, *ALMALJ*, iar în FT, *АЛМАЛЮЙ*.

BABADAG, oraș în jud. Tulcea, înseamnă în limba turcă *muntele tatălui*. Cu această denumire figura orașul și în HD, MDG și în monografia lui M.D.Ionescu. În alte documente ale vremii figura după cum urmează: *BABA*, în DI₁, DI₂, DG și IB; *BABADACH* în Ps; *BABA-DAĞ* în FT și cu forma slavă, *БАБАДАХЪ* în KT.

⁵ Ionescu, D., M., *Dobrogea în pragul veacului al XX-lea*, București, 1904, p.4.

⁶ Șandru, D., *Mocanii în Dobrogea*, București, 1946, p.157.

⁷ Ionescu, M.D., *op. cit.*, p.472.

Satul **CASICEA** este situat la 28 km de or. Mangalia. În Hd, MDg și în monografia lui M.D.Ionescu, figurează cu denumirea **CASICCI**, **CASÎKCI**, denumire care s-a păstra, putem spune, până astăzi. Denumirea este turcească și înseamnă, *lingurar*. În DG și D, satul este menționat cu denumirea turcească corectă, **KAŞIKÇI**, *lingurar*. În FT apare denumirea **KASIKCI**, iar KT păstrează și ea denumirea turcească, scriind-o cu litere slavone: **КОШЕКЧИ**.

CASIMCEA, fostă **CASÂMCEA**, este o comună situată în bazinul superior al râului Casâmcea, la 36 km de Babadag, jud. Tulcea. Forma actuală, **CASIMCEA**, figurează în HD, MDG și în monografia lui M.D.Ionescu. Apare cu denumirea **KARA-KASIM**, *Kasîm cel negru*, în DI₁, DI₂, DG și D. În FT, apare numele **KASIMCA**; în IB, **KASSIMTCHA**, iar în KT, apar două sate alăturate, scrise cu numele în slavă, **СТАРАЯ КАСИМДЖА** și **НОВАЯ КАСИМДЖА**.

Numele **CERNAVODĂ** – care în limba slavonă înseamnă *apă neagră* – datează din timpul conviețuirii româno-slave ce a avut loc în prima parte a evului mediu și reprezintă calchierea numelui preexistent **AXIOPOLIS** – adaptat de la sciticul (iran.) **AXŞAENA** – **AHŞENA**, adică, de la *axšaēna*, *apă neagră, întunecată*⁸. Cele două forme, autohtonă și slavă au coexistat timp de mai multe secole. Îl găsim la Muhamed Idrisi (1099-1164)⁹, care îl citează sub numele **AXUNBOLI**, de fapt, **AXUNPOLI**, știut fiind faptul că sunetul *p*, inexistent în limba arabă, este redat în transcrierea folosită, prin *b*.

Prin poziția sa geografică și prin tradiția sa istorică orașul **CERNAVODĂ** era cunoscut în secolul al XII-lea, sub numele **MIGHALI THERMAE**, fiind doar o cetate înconjurată de ziduri¹⁰, iar sub dominația turcească, s-a numit **BOGAZ-KIOI**, adică *satul de la vărsare*. Numele turcesc **BOGAZ-KIOI** corespundea realității, în sensul că revărsările Dunării formaseră un lac pe care pluteau barcaze cu mărfuri și călători până la Carasu și, în unele perioade, până la Alacap (azi com. Poarta Albă)¹¹. Cândva era foarte populat. Apoi, nu se știe cu exactitate când, s-a numit **CERNAVODĂ**, *apa neagră*, după numele turcesc dat lacului și fostului afluent al Dunării, **CARASU**. Denumirea turcească menționată nu s-a dat întâmplător, ci datorită faptului că, de-a lungul malului drept (sudic) al văii Carasu, la aproximativ 15 km amonte de locul unde ea întâlnește valea fluviului Dunărea (adică Cernavodă), se află dealul **AXAN**, toponim foarte asemănător din punct de vedere fonetic cu vechile

⁸ ***, *Istoria României*, vol. I., București, 1960, p. 606.

⁹ A. Jaubert, *Géographie d'Edrisi*, vol. I și II, Paris, 1836-1840.

¹⁰ Ionescu, M.,D., *op. cit.*, p.449.

¹¹ Anna-Maria Diana, Georgeta Lungu, *Din istoricul Cernavodei. Aspecte economice și sociale (1900-1940)*, în *Comunicări de Istorie a Dobrogei*, Constanța, vol.2, 1983, p.253.

AXŞAENA, AXIOPOLIS, AXUNBOLI. În HD, MDG și în monografia lui M.D.Ionescu, figurează cu denumirea slavă actuală. În DG, orașul este menționat cu numele turcesc *BOĞAZKESEN-GIBERAN*, *strâmtoarea creștină*, în EC și FT, *BOĞAZ-KÖY*, *satul strâmtorii*, iar în K și IB, o denumire similară, *BOASKEUY* și respectiv, *BOGAZKEUI*. În Ps și KT, localitatea este menționată cu denumirea slavă, *CZERNA WODA*, în primul document și *ЧЕРХОБОДЫ*, în al doilea.

Orașul **CONSTANȚA**, cel mai mare oraș-port la Marea Neagră, este situat la temelia unei așezări istorice străvechi. În antichitate era numit **TOMIS**, fiind o cetate înfloritoare, ocrotită de zeițele Fortuna și Pontos. Cetatea **TOMIS** a fost fondată în secolul al VII-lea î.Ch. de renumiții navigatori ai Miletului, oraș situat la gura Meandruului, pe coastele Asiei Mici. Bizantinii (secolele IV-X d. Ch.) i-au spus **CONSTANTIANA**, apoi **CONSTANTIA**, de la numele lui Constantin cel Mare. Genovezii (secolele XII-XIV), care practicau *mercantura*, comerțul, pe *Mar Maggiore*, Marea cea Mare, i-au dat un alt nume Mării Negre, zicându-i **CONSTANZA**. Cu aceste nume apare în mai multe portulane medievale. Otomanii i-au spus **KÜSTENDGE**. La 25 noiembrie 1878, **TOMISUL** romanilor, **CONSTANTIA** bizantinilor și genovezilor, **KÜSTENDGE**-ul turcilor devine oraș românesc, cu numele **CONSTANȚA**¹².

Comuna **DĂENI**, este situată pe gârla Băroiu, județul Tulcea. Este un toponim larg răspândit în România. C. G. Giurescu îl crede transferat de către locuitorii fugiți din satul Dăian de Vlașca, la sfârșitul secolului al XVI-lea¹³. Evlia Celebi, la jumătatea secolului al XVII-lea, numește satul **DAIA- DAIA I KEBIR**, adică *Daia cea Mare*. În HD, MDG și în monografia lui M. D. Ionescu comuna figurează cu denumirea actuală. În DG și FT apare numele **DAYA**; în EC, satul este menționat cu două nume, **DAYA-GIBERAN**, *Daia creștină*, și **DAYA-KASABA**, *Daia târgul*. În K satul este menționat cu denumirea turcescă, scrisă cu litere romane, **DAIA KEUI**, *satul Daia*, iar în Ps, denumirea **DOJAN**.

DUNĂREA a avut de-a lungul istoriei ei diferite denumiri date de popoarele care au folosit-o ca mijloc de transport și navigație: în antichitate, argonauții au numit-o **ISTROS**, fenicienii, **PHISOS**; tracii, **DONARE**, iar romanii, întâi **ISTR**, apoi **ISTRUS**, **ISTER** pentru ca, în final, să denumească acest fluviu **DANUVIUS** sau **DANUBIUS**. Carol Quintul l-a numit **RIO DIVINO**, iar împăratul Franței, Napoleon Bonaparte, *Le Roi des fleuves de l'Europe*, deoarece bătrâna Dunăre și-a îndeplinit statornic, de mii de ani, rolul de *drum mare*, cunoscut și străbătut de nave feniciene, trireme elene,

¹² ***, *Județele Patriei, Constanța. Monografie*, Editura Sport-Turism, București, 1980, p. 77-79.

¹³ Constantin C. Giurescu, *Istoria românilor*, Editura Științifică, București, 1974-1975, vol. III, partea a II-a, p.503.

galere romane, corăbii bizantine, caravele genoveze, galioane venețiene, șeci cazăcești, iar în vremurile noastre de remorchere, șlepuri și motonave moderne¹⁴.

Știința contemporană a acreditat ideea lui V. Pârvan, conform căreia hidronimul *DUNĂREA* perpetuează un nume daco-getic: *DUNARIS*, *DONARIS*¹⁵ sau *DHONAR*, *DHŌŃUAR*¹⁶ care a evoluat în *DONAR*, apoi *DONARE(S)* sau *DONARI(S)*¹⁷. Numele latinesc (literar) al fluviului era *DANUVIUS*, pronunțat de populația ce locuia de-a lungul cursului ei inferior, *DANUVIS*¹⁸. Goții l-au numit *DUNAVI(S)*¹⁹, iar mai târziu, slavii sudici i-au spus *DUNAV*²⁰, iar sârbii din localitatea Svinița, jud. Mehedinți, îi spun *DUNE*. Românii au numit fluviul *DUNĂRE*, articulat *DUNĂREA*.

Asupra radicalului ce stă la baza numelui marelui fluviu, majoritatea cercetătorilor sunt de acord că trebuie căutat în tema indo-europeană, sau poate chiar pre-indo-europeană, *don-dun-dan(tan)*, apă, râu, fluviu. Dintre toate variantele existente în celelalte limbi pentru numele Dunării: *DUNAV*, *DUNAI*, *DUNE* la slavi, *DUNA*, *DONA*, la unguri, *DONAU*, la germani, *DANUBE*, la englezi și francezi, *DANUBIO*, la italieni și levantini, forma românească *DUNĂRE*, este singura care prezintă terminația *-re*. Acest fapt l-a determinat pe V. Pârvan²¹ să considere numele românesc al fluviului ca un continuator al unei vechi forme autohtone, neatestată, însă, *DUNARIS*, *DONARIS*. B.P.Hasdeu²² îl derivă de la formele neatestată *DANARE*, *DONARE*, purtător de nori, echivalent cu *DANUBIUS*, dătător de nori, în care particula *dan*, *dana* înseamnă a purta, iar *re*, *nor*, trimitând la alb. *re*, *nor*. Evident, această ipoteză nu a fost acceptată de nici unul dintre cercetătorii secolului al XX-lea. G. Pascu²³ îl derivă din radicalul autohton *dun* + sufixul *-ara*, analog sufixului celtic *-ra*. Rosetti²⁴ acceptând că forma latină pleacă de la un caz oblic) *danav-* din care s-a refăcut un *Danus-*, *Danuv-*, consideră că *Danuvius* este rezultatul unei contaminări a acestor forme cu *fluvius*.

¹⁴ Nițu, M., *Turismul în Delta Dunării*, Editura Sport-Turism, București, 1982, p. 11.

¹⁵ Pârvan, V., *Considerații asupra unor nume de râuri daco-scitice*, în *Memoriile Secției Istorice*, Editura Academiei Române, 1923, seria III, tom. I., p. 16-26.

¹⁶ Ivănescu, G., *Origine pre-indo-europeene des noms du Danube*, în *Contributions onomastiques*, București, 1958 p.136.

¹⁷ Ștefănescu, C.,M., *op. cit.*, p.163.

¹⁸ Ibidem.

¹⁹ Zambotti, P.,L., *Origine e diffusione della civiltà*, Milano, 1947, p.227.

²⁰ Ștefănescu, C.,M., *Considerații asupra unor toponime din sudul și sud-estul României*, în *CG*, vol. II, București, 1969, p. 164.

²¹ Pârvan, V., *op. cit.*, p. 16-26.

²² Hașdeu, B.P., *Istoria critică a românilor*, București, 1875, I, p. 293-294.

²³ Pascu, G., *Viața românească*, XXIX, 1913, p. 303.

²⁴ Rosetti, C., A., *Istoria limbii române*, II, p.72-73.

Orașul **TULCEA** a fost construit lângă ruinele vechiului castru roman **Aegyssus**. Nu se știe cu exactitate de unde își trage numele de astăzi. Acest oraș figurează cu numele actual în HD, MDG, DD, HA, IB și în monografia lui M.D.Ionescu. În DI₁, DI₂, DG și FT, localitatea este menționată cu denumirea turcească, **TULÇA**, *lungul, lungeni*; în Ps, **TULCZE**; în Lp, **TOULTCHA**, iar în KT figurează cu două denumiri: **ТУЛЬЧА** și **СТАР. ТУЛЬЧА**.

Satul **VLAHII** aparține de comuna Aliman, județul Constanța. Tradiția spune că satul ar fi fost înființat cam în același timp cu comuna Alimanu la sfârșitul secolului al XVIII-lea și că a fost locuit numai de români veniți din stânga Dunării²⁵. Cu numele **VLAH CHIOI**, *satul vlahului/românului*, figurează în HD, MDG, IB și în monografia lui M.D.Ionescu. În DG și FT, satul este menționat cu numele turcesc **ULAH**, *român*. În harta II aflată în Arhivele Statului, filiala Constanța, Fond Inspectoral Cadastral, satul este reținut ca fiind exclusiv românesc în evul mediu și modern, fiind situat între Balta Baciului și Vederosa. Chiar și Remus Opreanu, prefectul de Constanța, afirmă, în ziarul *Farul Constanței* din 18 ianuarie 1881, că satul **VLAHCHIOI** este sat românesc.

Din sumara analiză făcută asupra câtorva nume de localități din Dobrogea medievală și modernă, se constată o mare stabilitate a așezărilor indiferent de etnicul populației ce le-a locuit, datorită rețelei hidrografice sărace sau a râurilor cu curs temporar, a climei secetoase și solului productiv numai în anumite zone ale regiunii. Toponimia studiată în acest capitol se impune ca un argument în plus pentru continuitatea și stabilitatea societății românești în Dobrogea.

BIBLIOGRAFIE

- Anna-Maria Diana, Lungu, Georgeta, *Din istoricul Cernavodei. Aspecte economice și sociale (1900-1940)*, în *Comunicări de Istorie a Dobrogei*, Constanța, vol.2, 1983, p.253.
- Ghiață, A., *Condițiile instaurării dominației otomane în Dobrogea*, în *Studii istorice sud-est europene*, culegere îngrijită de E.Stănescu, I, București, 1974, p.43-126.
- Ghiață, A., *Toponimie și geografie istorică în Dobrogea medievală și modernă*, în *Memoriile secției de științe istorice*, seria IV, tom V, Editura Academiei Române, București, 1980, p. 29-61.
- Ghiață, A., *Aspecte ale organizării politice în Dobrogea medievală (secolele XIII-XV)*, în *RI*, tom. 34, nr. 10, 1981, p. 1863-1897.
- Giurescu, Constantin C., *Istoria românilor*, Editura Științifică, București, 1974-1975, vol. III, partea a II-a, p.503.
- Hasdeu, B.P., *Istoria critică a românilor*, București, 1875, I, p. 293-294.
- Ionescu, D., M., *Dobrogea în pragul veacului al XX-lea*, București, 1904, p.4, 449, 472.

²⁵ *Județul Constanța în anii 1916-1922*, Expunere prezentată Consiliului Județean de către N.T.Negulescu, Constanța, 1924, p.180.

- Ivănescu, G., *Origine pre-indo-europeene des noms du Danube*, în Contributions onomastiques, București, 1958 p.136.
- Jaubert, A., *Géographie d'Edrisi*, vol. I și II, Paris, 1836-1840.
- Nițu, M., *Turismul în Delta Dunării*, Editura Sport-Turism, București, 1982, p. 1.
- Pascu, G., *Viața românească*, XXIX, 1913, p. 303.
- Pârvan, V., *Considerații asupra unor nume de râuri daco-scitice*, în *Memoriile Secției Istorice*, Editura Academiei Române, 1923, seria III, tom. I., p. 16-26.
- Șandru, D., *Mocanii în Dobrogea*, București, 1946, p.157.
- Ștefănescu, C.,M., *Considerații asupra unor toponime din sudul și sud-estul României*, în CG, vol. II, București, 1969, p.163, 164.
- Zambotti, P.,L., *Origine e diffusione della civiltà*, Milano, 1947, p.227.
- ***, *Istoria României*, vol. I., București, 1960, p. 606.
- ***, *Județele Patriei, Constanța. Monografie*, Editura Sport-Turism, București, 1980, p. 77-79.
- ***, *Județul Constanța în anii 1916-1922*, Expunere prezentată Consiliului Județean de către N.T.Negulescu, Constanța, 1924, p.180.